

ПРЕДЛОГ

**ЗА ПРИСТАПУВАЊЕ КОН ИЗМЕНА НА УСТАВОТ
НА
РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
СО
НАСОКИ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА
УСТАВОТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**

PROPOZIM

**PËR FILLIMIN E NDRYSHIMIT TË KUSHTETUTËS SË
REPUBLIKËS SË MAQEDONISË
SË
VERIUT ME KAHE PËR NDRYSHIMIN DHE
PLOTËSIMIN E
KUSHTETUTËS SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË
VERIUT**

Врз основа на член 130 од Уставот на Република Северна Македонија, Владата на Република Северна Македонија, на седницата, одржана на 18.7.2023 година одлучи на Собранието на Република Северна Македонија да му поднесе

Në bazë të nenit 130 të Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut në seancën e mbajtur më vendosi që Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut t'ia dorëzojë

ПРЕДЛОГ

**ЗА ПРИСТАПУВАЊЕ КОН ИЗМЕНА НА УСТАВОТ
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА СО
НАСОКИ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА
УСТАВОТ**

PROPOZIM

**PËR FILLIMIN E NDRYSHIMIT TË KUSHTETUTËS SË
REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT ME KAHE
PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E
KUSHTETUTËS SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË
VERIUT**

I. ИЗМЕНИ ВО ПРЕАМБУЛАТА НА УСТАВОТ

Во Преамбулата на Уставот на Република Северна Македонија заменета со Амандманот IV, а Амандманот IV изменет со Амандманот XXXIV, после делот од бошњачкиот народ се предлага да се додадат деловите од бугарскиот народ, хрватскиот народ, црногорскиот народ, словенечкиот народ, еврејскиот народ и египќанскиот народ.

II. ИЗМЕНИ ВО АМАНДМАНОТ XXXVI СО КОЈ Е ЗАМЕНЕТ ЧЛЕНОТ 49 И АМАНДМАНОТ II

Во Амандманот XXXVI на Уставот на Република Северна Македонија со кој се заменува членот 49

I. NDRYSHIME NË PREAMBULËN E KUSHTETUTËS

Në Preambulën e Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut të zëvendësuar me Amendamentin IV, ndërsa Amendamenti IV i ndryshuar me amendamentin XXXIV, pas pjesës së popullit boshnjak propozohet të shtohen pjesët e popullit bullgar, popullit kroat, popullit malazez, popullit slloven, popullit hebre dhe popullit egjiptian.

II. NDRYSHIMET NË AMENDAMENTIN XXXVI ME TË CILIN ËSHTË ZËVENDËSUAR NENI 49 DHE AMENDAMENTI II

Në Amendamentin XXXVI të Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut, i cili zëvendëson

и Амандманот II, после делот од бошњачкиот народ се предлага да се додадат деловите од бугарскиот народ, хрватскиот народ, црногорскиот народ, словенечкиот народ, еврејскиот народ и египќанскиот народ.

III. ИЗМЕНИ ВО АМАНДМАНОТ XII СО КОЈ Е ЗАМЕНЕТ ЧЛЕНОТ 78

Во Амандманот XII на Уставот на Република Северна Македонија што се однесува на Комитетот за односи меѓу заедниците, во точка 1 се предлага да се измени бројот на членовите и тоа наместо досегашните 19 члена, бројот да се зголеми на 43 члена при што 16 члена од редот на пратениците во Собранието Македонци и Албанци и по еден член од редот на пратениците Турци, Власи, Роми, Срби, Бошњаци, Бугари, Хрвати, Црногорци, Словенци, Евреи и Египќани.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДЛОГ ЗА ПРИСТАПУВАЊЕ КОН ИЗМЕНА НА УСТАВОТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на Заклучоците на Собранието на Република Северна Македонија („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.161/22), донесени на седницата одржана на 16.7.2022 година, а во врска со точката 4 од Заклучоците на Советот на Европската Унија, усвоени на седницата одржана на 18.7.2022 година и точката 11 од Заедничкиот став и Воведната изјава на Европската Унија на Политичкиот состанок на Меѓувладината конференција за пристапување на Република Северна Македонија во Европската Унија, одржана на 19.7.2022 година и точка 15 од Изјавата на Северна Македонија на Политичкиот состанок на Меѓувладината конференција за пристапување на Република Северна Македонија во Европската Унија, Владата на Република Северна Македонија на седницата одржана на 18.7.2023 година усвои Предлог за пристапување кон измена на Уставот на Република Северна Македонија со насоки за изменување и дополнување на Уставот на Република Северна Македонија.

Во духот на меѓународните стандарди за заштита и почитување на човековите права и

nenin 49 dhe Amendamentin II, pas pjesës së popullit boshnjak, propozohet të shtohen pjesët e popullit bullgar, popullit kroat, popullit malazez, popullit slloven, popullit hebre dhe popullit egjiptian.

III. NDRYSHIME NË AMENDAMENTIN XII ME TË CILIN ËSHTË ZËVENDËSUAR NENI 78

Në Amendamentin XII të Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut, i cili i referohet Komitetit për marrëdhënie ndërmjet bashkësive, në pikën 1 propozohet ndryshimi i numrit të anëtarëve dhe në vend të 19 anëtarëve të deritanishëm, të rritet numri në 43 anëtarë, me çka 16 anëtarë nga radhët e deputetëve në Kuvend maqedonas dhe shqiptarë dhe nga një anëtar nga radhët e deputetëve turq, vllleh, rom, serb, boshnjak, bullgar, kroat, malazez, slloven, hebre dhe egjiptian.

ARSYETIMI I PROPOZIMIT PËR FILLIMIN E NDRYSHIMIT TË KUSHTETUTËS SË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

Në bazë të konkluzioneve të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut”, nr. 161/22), të miratuara në seancën e mbajtur më 16.07.2022, ndërsa në lidhje me pikën 4 të Konkluzioneve të Këshillit të Bashkimit Evropian, të miratuara në seancën e mbajtur më 18.07.2022 dhe pika 11 e Qëndrimit të Përbashkët Deklaratës hyrëse të Bashkimit Evropian të miratuar në Takimin politik të konferencës ndërqeveritare për aderimin e Republikës së Maqedonisë së Veriut në Bashkimin Evropian, të mbajtur më 19.07.2022 dhe Deklarata e Maqedonisë së Veriut në Mbledhjen politike të Konferencës ndërqeveritare për aderimin e Republikës së Maqedonisë së Veriut në Bashkimin Evropian, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut në seancën e mbajtur më e miratoi Propozimin për nisjen e ndryshimit të Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut me kahe për ndryshimin dhe plotësimin e Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Në frymën e standardeve ndërkombëtare për mbrojtjen dhe respektimin e të drejtave dhe lirive të njeriut, të përmbajtura në Deklaratën Universale të

слободи, содржани во Универзалната декларација на ООН, како и во Меѓународниот пакт за граѓански и политички права и во Европската конвенција за човековите права и основните слободи, а имајќи предвид дека Европската Унија се заснова врз вредностите за почитувањето на човековите права, слободата, еднаквоста, демократијата и заштитата од дискриминација, Република Северна Македонија во согласност со својата стратешка определба за полноправно членство во Европската Унија е решена да ги спроведе обврските преземени во рамките на пристапните преговори на Република Северна Македонија со Европската Унија што започнаа со одржувањето на првата Меѓувладина конференција, одржана на 19.7.2022.

Во таа насока, во Заедничкиот став на Европската Унија донесен на Политичкиот состанок на Меѓувладината конференција за пристапување на Република Северна Македонија во Европската Унија се очекува да се овозможи зајакнување на еднаквите права на заедниците заради усогласување со Копенхашките критериуми. За таа цел, Република Северна Македонија има преземено обврска за релевантни уставни измени со цел во Уставот да се вклучат граѓани кои живеат во неа и кои се дел од други народи.

Свесни дека нашата држава како меѓународен субјект преземала недвосмислени обврски што треба да ги реализира во добра воља и без разлика на легитимните политички разлики меѓу владеечкото мнозинство и опозицијата, уверени сме дека е потребна заедничка одговорност во остварување на стратешките цели, а најважна меѓу нив е полноправното членство во Европската Унија.

Во согласност со мултикултурниот карактер на Република Северна Македонија со цел да се поддржи демократскиот развој, нужно е континуирано јакнење на политичкиот систем во насока на признавањето, негувањето, заштитата, афирмацијата и гарантирањето на културната различност, како и на опстанокот на различните културни групи кои што живеат на територијата на нашата држава, во согласност со веќе воспоставената уставна рамка за нормативно

ОКБ-сѐ, си dhe në Paktin Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike dhe në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore, dhe duke pasur parasysh se Bashkimi Evropian bazohet mbi vlerat për respektimin e të drejtave të njeriut, lirisë, barazisë, demokracisë dhe mbrojtje nga diskriminimi, Republika e Maqedonisë së Veriut, në përputhje me përcaktimin e saj strategjik për anëtarësim të plotë në Bashkimin Evropian, është e vendosur të zbatojë obligimet e marra në kuadër të negociatave për aderuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut me Bashkimin Evropian që filluan me mbajtjen e Konferencës së parë Ndërqeveritare, të mbajtur më 19.7.2022

Në këtë drejtim, në Qëndrimin e përbashkët të Bashkimit Evropian të miratuar në Takimin politik të Konferencës Ndërqeveritare për aderimin e Republikës së Maqedonisë së Veriut në Bashkimin Evropian, pritet të mundësohet forcimi i të drejtave të barabarta të komuniteteve, me qëllim të harmonizimit me kriteret e Kopenhagës. Për këtë qëllim, Republika e Maqedonisë së Veriut ka ndërmarrë obligim për ndryshime relevante kushtetuese, me qëllim që në Kushtetutë të përfshihen qytetarët që jetojnë në të dhe që janë pjesë e popujve të tjera.

Të vetëdijshëm se vendi ynë, si subjekt ndërkombëtar, ka marrë përsipër obligime pa mëdyshje që duhet t'i përmbushë me vullnet të mirë dhe pavarësisht nga dallimet legjitime politike mes shumicës qeverisëse dhe opozitës, jemi të bindur se nevojitet përgjegjësi e përbashkët në realizimin e qëllimeve strategjike, ndërsa më e rëndësishmja është anëtarësimi i plotë ligjor në Bashkimin Evropian.

Në përputhje me karakterin multikulturor të Republikës së Maqedonisë së Veriut me qëllim që të mbështetet zhvillimi demokratik, është e nevojshme në kontinuitet të përforcohet sistemi politik në drejtim të njohjes, kurimit, mbrojtjes, afirmimit dhe garantimit të diversitetit kulturor, si dhe mbijetesa e grupeve të ndryshme kulturore që jetojnë në territorin e vendit tonë, në përputhje me kornizën

гарантираниот мултикултурализам, а особено низ постоечките институти за гарантираното претставување предвидени со Уставот и во духот на Охридскиот рамковен договор.

Овој Предлог за измена и дополнување на Уставот, Владата го предлага поаѓајќи и од уставното начело дека граѓаните на Републиката мора да ја негуваат одговорноста спрема сегашноста и иднината и дека се свесни и благодарни на своите предци за жртвите и посветеноста во нивните заложби за создавање на самостојна и суверена држава Македонија, како и дека се одговорни пред идните генерации за зачувување и развој на се што е вредно од богатото културно наследство и на се што е определено како специфична уставна вредност од Илинденското востание во 1903 година преку Народноослободителната борба од 1941 година до 1944 година заклучно со формирањето на современата независна и суверена македонска држава во 1991 година.

Република Северна Македонија во својата уставно правна традиција им ја гарантира слободата на изразување, негување и развивање на идентитетот и особеностите на своите заедници. Во рамките на таа гаранција, Република Северна Македонија ја афирмира заштитата на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет на сите заедници. Оваа уставно правна традиција е започната уште во државно правните традиции на Крушевската Република, како и со правните одлуки кои се наведени во Прогласот од Првото заседание на АСНОМ, а продолжи со донесувањето на Уставот на Република Македонија од 1991 година, како и со амандманите на Уставот што произлегоа од Охридскиот рамковен договор од 2001 година. Оттаму, овие уставни традиции се дел од стремежот на нашата држава за целосна интеграција во европското семејство на државите и народите, како демократска држава на рамноправни граѓани.

Во таа насока, Владата на Република Северна Македонија го усвои Предлогот за пристапување кон измена на Уставот на Република Северна Македонија со насоки за изменување и дополнување на Уставот на Република Северна

kushtetuese tashmë të vendosur për multikulturalizëm të garantuar normativ, dhe veçanërisht përmes instituteve ekzistuese për përfaqësim të garantuar të parashikuara me Kushtetutë dhe në frymën e Marrëveshjes Kornizë të Ohrit.

Këtë Propozim për ndryshimin dhe plotësimin e Kushtetutës, Qeveria e propozon duke u nisur nga parimi kushtetues se qytetarët e Republikës duhet të kenë përgjegjësi ndaj së tashmes dhe së ardhmes dhe se janë të vetëdijshëm dhe mirënjohës ndaj të parëve të tyre për viktimat dhe përkushtimin në përpjekjet e tyre për krijimin e shtetit të pavarur dhe sovran të Maqedonisë, si dhe se janë përgjegjës para gjeneratave të ardhshme për ruajtjen dhe zhvillimin e gjithçka që është e vlefshme nga trashëgimia e pasur kulturore dhe gjithçka që është përcaktuar si vlerë specifike kushtetuese nga Kryengritja e Ilindenit në vitin 1903 përmes Luftës Nacionalçlirimtare nga viti 1941 deri në vitin 1944 deri në formimin e shtetit modern të pavarur dhe sovran maqedonas në vitin 1991.

Republika e Maqedonisë së Veriut, në traditën e saj kushtetuese juridike, garanton lirinë e shprehjes, kujdesin dhe zhvillimin e identitetit dhe veçorive të komuniteteve të saj. Në kuadër të kësaj garancie, Republika e Maqedonisë së Veriut afirmon mbrojtjen e identitetit etnik, kulturor, gjuhësor dhe fetar të të gjitha komuniteteve. Kjo traditë kushtetuese dhe juridike ka filluar tashmë në traditat juridiko-shtetërore të Republikës së Krushevës, si dhe me vendimet juridike të përcaktuara në Proklamatën e Seancës së parë të ASNOM-it dhe vazhdoi me miratimin e Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë nga viti 1991, si dhe me amendamentet e Kushtetutës që dolën nga Marrëveshja Kornizë e Ohrit e vitit 2001. Në kontekst të kësaj, këto tradita kushtetuese janë pjesë e aspiratës së vendit tonë për integrim të plotë në familjen evropiane të shteteve dhe popujve, si shtet demokratik i qytetarëve të barabartë.

Në këtë drejtim, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut e miratoi Propozimin për

Македонија и му го поднесува на Собранието на Република Северна Македонија.

Во Предлогот се содржани измени и дополнувања на Уставот на Република Северна Македонија што се однесуваат на вклучување на деловите од бугарскиот народ, хрватскиот народ, црногорскиот народ, словенечкиот народ, еврејскиот народ и египќанскиот народ во Преамбулата на Уставот, Амандманот XXXVI со кој се заменува членот 49 и Амандманот II, како и Амандманот XII со кој е заменет членот 78.

Во делот на Преамбулата се предлага покрај македонскиот народ, како и граѓаните на Република Северна Македонија кои се дел од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ и бошњачкиот народ да се додадат и граѓаните кои се дел од бугарскиот народ, хрватскиот народ, црногорскиот народ, словенечкиот народ, еврејскиот народ, египќанскиот народ.

Со Амандманот XXXVI со кој се заменува членот 49 и Амандманот II, уставната обврска на Републиката за грижа за дијаспората на македонскиот народ и за деловите од албанскиот народ, турскиот народ, влашкиот народ, српскиот народ, ромскиот народ, бошњачкиот народ и другите, се предлага да се дополни со уставна обврска за грижа и за дијаспората на деловите од бугарскиот народ, хрватскиот народ, црногорскиот народ, словенечкиот народ, еврејскиот народ и египќанскиот народ.

Во Амандманот XII со кој е заменет членот 78 се предлага да се зголеми бројот на членовите на Комитетот за односи меѓу заедниците од постојните 19 члена на 43 члена со цел да се вклучат и членови, претставници на деловите од бугарскиот народ, хрватскиот народ, црногорскиот народ, словенечкиот народ, еврејскиот народ и египќанскиот народ. Притоа, се зголемува и бројот на членови, претставници на македонскиот народ и на делот од албанскиот народ од постојните 7 члена, претставници на македонскиот народ и 7 члена, претставници на делот од албанскиот народ на 16 члена, претставници на македонскиот народ и 16 члена,

fillimin e ndryshimit të Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut me kahe për ndryshimin dhe plotësimin e Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe ia dorëzon Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Në Propozim përmbahen ndryshime dhe plotësime të Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut që i referohen përfshirjes së pjesëve të popullit bullgar, popullit kroat, popullit malazez, popullit sloven, popullit hebre dhe popullit egjiptian në Preambulën e Kushtetutës, Amendamenti XXXVI i cili e zëvendëson nenin 49 dhe Amendamenti II, si dhe Amendamenti XII me të cilin zëvendësohet neni 78.

Në pjesën e Preambulës propozohet përskaaj popullit maqedonas, si dhe qytetarët e Republikës së Maqedonisë së Veriut të cilët janë pjesë e popullit shqiptar, popullit turk, popullit vllah, popullit serb, popullit rom dhe popullit boshnjak, të shtohen edhe qytetarët që janë pjesë e popullit bullgar, popullit kroat, popullit malazez, popullit sloven, popullit hebre, popullit egjiptian.

Me amendamentin XXXVI i cili zëvendëson nenin 49 dhe Amendamenti II, detyrimi kushtetues i Republikës për t'u kujdesur për diasporën e popullit maqedonas dhe për pjesët e popullit shqiptar, popullit turk, popullit vllah, popullit serb, popullit rom, popullit boshnjak dhe të tjerët, propozohet të plotësohet me një detyrim kushtetues për t'u kujdesur për diasporën e pjesëve të popullit bullgar, popullit kroat, popullit malazez, popullit sloven, popullit hebre dhe popullit egjiptian.

Në Amendamentin XII, i cili zëvendësoi nenin 78, propozohet të rritet numri i anëtarëve të Komitetit për Marrëdhëniet ndërmjet Komuniteteve nga 19 anëtarë ekzistues në 43 anëtarë, në mënyrë që të përfshihen anëtarë, përfaqësues të pjesëve të popullit bullgar, popullit kroat, popullit malazez, popullit sloven, popullit hebre dhe popullit egjiptian. Në të njëjtën kohë, rritet edhe numri i anëtarëve, përfaqësuesve të popullit maqedonas dhe pjesës së popullit shqiptar, nga 7 anëtarë ekzistues

претставници на делот од албанскиот народ со цел да се обезбеди гарантирана претставеност и да се задржи воспоставениот паритет утврден со амандманите на Уставот на Република Македонија, донесени во 2001 година, а што произлегуваат од Охридскиот рамковен договор.

përfaqësues të popullit maqedonas dhe 7 anëtarë, përfaqësues të pjesës së popullit shqiptar në 16 anëtarë, përfaqësues të popullit maqedonas dhe 16 anëtarë, përfaqësues të pjesës së popullit shqiptar me qëllim të sigurimit të përfaqësimit të garantuar dhe për të ruajtur barazinë e vendosur të përcaktuar me amendamentet e Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë, të miratuara në vitin 2001, e që rrjedhin nga Marrëveshja Kornizë e Ohrit.